

Alba Castellví: «Els pares hem de posar alguna pedra al camí dels fills»

L'educadora diu que «no importa ser millor que la resta, sinó millor del que eres tu fa una estona»

Educar persones lliures i responsables. Que aprenguin a espavilar-se i a fer-se seva la vida. Confiar-hi més i rondinar menys. Donar-los ales, però sense escombrar-los totes les pedres del camí. Alba Castellví (<http://www.albacastellvi.cat/>) (Sant Sadurní d'Anoia, 1976) és educadora, sociòloga, fa xerrades per a famílies i participa en cicles d'educació com el que organitza Catorze: Educadors de pel·lícula (<http://www.catorze.cat/noticia/6750/educadors/pellicula/amb/jaume/cela>) . Allò que ha après com a mestra i com a mare de dos fills ho resumeixen les tres paraules del títol del seu llibre: *Educar sense cridar* (<http://www.angleeditorial.com/educar-sense-cridar-635>) (Angle Editorial).

Aquesta conversa està patrocinada pel celler **Més Que Paraules** (<http://mesqueparaules.cat/>)

Foto: Gemma Ventura

Els nens potser no ens ho demanen, però també necessiten que els respectem.

Sí, jo faig de mestra i la relació que estableixes amb els nens quan els tens a prop és molt autèntica, de tu a tu. No és "el nen que molesta" o "el nen que fa gràcia", sinó la persona. I t'adones que necessiten ser tractats en funció de totes les capacitats i habilitats que tenen, que són moltes.

Sovint he vist com als nens, amb un to infantilitzat, se'ls deia: "Això és groc com el sol".

Mai hem d'infantilitzar els nens. Segurament a l'escola no han d'aprendre els colors, sinó a la vida, a casa. Si demanem als nens una mica més del que estan donant en aquell moment, ells se situen allà on els estem esperant. Sempre hem d'esperar el millor, perquè puguin donar el millor de si mateixos.

Hi ha una tendència a deixar el llistó avall, a no exigir?

No sé si qui fa això coneix bé els nens. O si té una relació diària constant i conscient, perquè si la tens, ja no ho fas.

Per respectar-los també ens hauríem de respectar nosaltres mateixos.

Sí. Hem de ser qui som davant dels nens. No hem de ser una altra persona.

Creus que passa?

Ens sembla que hem de baixar al seu nivell. I entendre'ls no vol dir això. Per una qüestió de respecte, tant a nosaltres com a ells, hem de continuar tenint la nostra pròpia veu. No hem de posar aquesta veu de nen petit de: "Ai, vine, maco, corre". Ni fer servir un vocabulari infantilitzat ni dir paraules que no són les adequades. Un gos és un gos, no és un bup-bup. Hi ha tanta feina per aprendre a anomenar-lo bup-bup, com per aprendre que es diu gos.

També és una manera que ells se sentin valorats.

Quan esperes d'un nen que doni una mica més, ho dona. Quan n'esperes una mica menys, se situa més avall.

Els donem o límits o possibilitats.

Un exemple seria: "Martina, ja sé que només tens quatre anys, però crec que pots anar al galliner i agafar els ous de la gallina." És diferent dir-li això que: "Tu no, Martina, que se't podrien trencar". Si li dius: "Crec que ho pots fer, prova-ho", evidentment t'arrisques que torni amb els ous trencats. Però també li estàs donant confiança. Li estàs dient: "Jo espero de tu que això sigui possible". És més possible que aquesta nena se situï en aquest grau d'habilitat, perquè entén que hi ha algú que pensa que és possible que se'n surti. Hem de confiar en les seves possibilitats. No hem de pensar que són massa petits. Per a algunes coses sí, però per a moltes, no. Les coses per a les quals són massa petits sovint no tenen a veure amb les habilitats, més aviat tenen a veure amb la comprensió del món. I a vegades als nens els situem en la tessitura d'haver de comprendre coses per les quals són massa petits. I no vetllem per això.

Els tapem massa els ulls?

Un dels temes estrelles és la mort com a tabú. El nen ha de conèixer la mort i l'ha de poder assimilar com una realitat, i nosaltres tendim a amagar-la. No deixem que els nens assisteixin als enterraments, quan donar la possibilitat d'acomiar-se de la persona que se'n va pot ser una

bona manera. I si són molt petits i potser no els volem portar a l'enterrament perquè no l'entendran, almenys han de poder fer un comiat. No podem amagar la mort als nens. Els nens abans hi conviuen. A les masies, per exemple, els animals morien o els mataven. En canvi ara, el fet que un animal mori o se'l mati sembla que és una cosa que el nen no té per què viure-ho. Això és una realitat que amaguem i que hauríem d'explicar amb tranquil·litat. En canvi, hi ha altres aspectes dels quals sí que els hem de protegir: no els podem exposar a un món que a vegades és terrible. No tenen prou capacitat per comprendre'l i podrien arribar a pensar que és així, que no hi ha res a fer. No crec que un nen de quatre anys hagi de seure davant del telenotícies.

És aquí on entra la figura d'acompanyar?

Cal acompanyar-los perquè compreguin per què la realitat és la que és. I que vagi sent assimilada progressivament quan és inabastable. Però quan és pròxima, el nen s'hi ha d'exposar.

A vegades demanem als nens que no cridin. I ho fem cridant.

Els nens aprenen del que fem i no del que diem que cal fer. Pots dir que cal llegir i que llegir és molt bo, però si no t'ha vist mai agafar un llibre, com pot creure que és una opció valuosa? Difícilment se'n farà càrrec. És el model el que educa, no el discurs. La prova d'això és que molts pares que tenim fills reproduïm coses que havíem vist fer als nostres pares. Fins i tot allò que no ens agradava. Els nostres pares ens han ensenyat a educar els nostres fills. A les xerrades ho veig molt. Quan pregunto als pares si allò que havien vist fer als seus pares, i que deien que ells no farien mai, ho han fet, sempre hi ha qui riu i fa que sí amb el cap. És molt fàcil reproduir allò que hem viscut. Per això és important educar els nostres fills d'una manera conscient, perquè ells reproduiran amb els seus fills el que estan aprenent ara.

Llavors ens hem d'educar primer a nosaltres mateixos, per aprendre i desaprendre.

Oh, i tant. Hem de veure què és allò que fem i no ens agrada i com ho podem substituir per una altra cosa que ens faci sentir millor. I per poder-ho fer hi ha d'haver espais de reflexió. Però no tenim temps. Aleshores funcionem amb una inèrcia: anem fent i fent i fent i de passada fem de pares i d'educadors. Però educar vol temps, una certa perspectiva i una mirada una mica curiosa. Perquè el que ens cal és poder pensar per què fem el que fem i si aniria bé fer-ho d'una altra manera.

O si no, et pots passar la vida fent coses sense sentit.

I tant.

Quan anava a l'escola, cada dia havíem de córrer perquè fèiem tard. Si s'hagués gestionat des d'un primer dia, no hauríem estat 20 anys repetint la mateixa situació.

Sí. Els pares s'esgoten molt per aquestes situacions. Si no funcionen, no funcionaran mai. No cal repetir-les cada dia. Si això és un problema que tenim i les solucions que hem aplicat fins ara no estan funcionant, plantegem-nos de fer-ho molt diferent. A veure si així trobem una manera que funcioni. Normalment el que més funciona és pactar amb els nens quina és la solució. Demanar-los que ens diguin com podem arreglar aquest problema i posar en marxa les situacions que ens plantegen. O bé fent que assumeixin les responsabilitats de la seva conducta: "Escolteu, es marxa a tres quarts, si llavors hi ha algú que no està, no marxa. Es queda a casa". Segons l'edat que tingui el nen, no s'hi pot quedar. En aquest cas li podríem dir: "Si a tres quarts no està preparat, marxa tal com estiguis vestit".

I el més important és que el que es digui es faci?

Exacte, perquè mil vegades diem coses que passaran i que després no passen. I és molt important que siguem fiables. Que quan haguem anunciat una conseqüència, arribi. Ara, el que no

podem fer són càstigs arbitraris. Les conseqüències que no tenen una relació de sentit entre allò que es diu i allò que passa no acostumen a funcionar. Si a un nen li dius: "Tu tries, o venir a sopar abans de les vuit i que tinguem temps d'explicar un conte, o venir més tard i que no te'l pugui explicar perquè serà l'hora d'anar a dormir", tindrà sentit. Però si li dius: "O vens a sopar de seguida o demà no aniràs a jugar a casa de l'Oriol", quina relació hi ha?

És una qüestió de coherència.

Aquest nen estarà castigat sense anar a jugar a casa del seu amic, però durant el càstig ell no ha après que anar a sopar d'hora vol dir tenir més temps abans d'anar a dormir per poder explicar un conte. Ell el que sent és recel i ressentiment contra els seus pares perquè l'han castigat, segons ell, injustament.

I el càstig realment és injust.

És clar, perquè no té a veure amb el que ha fet o el que ha deixat de fer. La conseqüència sempre ha de ser lògica. Vivint les conseqüències lògiques de les decisions que un pren, els estem educant per a la responsabilitat. Crec que hem d'educar persones lliures, que puguin decidir, i responsables. Què és una persona responsable? Algú que pren una decisió lliurement i que respon davant les conseqüències d'aquesta decisió. Per educar per la responsabilitat hem de deixar que els nens visquin les conseqüències d'allò que fan o deixen de fer. Fa poc una mare em va explicar un exemple clar. El seu fill no es desfeia mai la bossa d'esport, encara que li hagués dit mil vegades que ho fes. Què va acabar fent ella? Li va dir: "Pensa que si no treus la roba, es quedarà aquí, perquè no ho farà ningú per tu. I quan tornis a tenir entrenament, la roba estarà bruta". Quan va arribar el dia, no va trobar la roba ben plegada, tal com estava acostumat. Seguia a la bossa. I no vegis el disgust.

Però també l'aprenentatge.

"Plorant i rient els petits van creixent", deien abans les àvies. I a vegades un d'aquests aprenentatges comporta una enrabiada, una crisi. Segurament aquesta mare i aquest nen no van passar la millor tarda de la seva vida, però el que està clar és que aquella mateixa tarda el nen va posar la roba a netejar, i que quan torni a tenir entrenament no se n'oblidarà.

Els nens es miren a ells mateixos segons com els mirem nosaltres.

Sí.

Bé, això també passa amb els grans. Si a mi em diuen "ets així", és possible que m'ho cregui o m'ho plantegi. Som així de fràgils.

Sí. Per això és molt important com veiem els nostres fills. I els hem de saber veure amb les seves virtuts i amb les seves mancances. Només si els sabem veure tal com són, els sabrem acompanyar. Ajudant-los en allò que cal reforçar i celebrant el que calgui celebrar. Els nostres fills són com són, no sempre són com ens agradaria. No són només el resultat d'allò que fem, sinó de molts altres factors. I sovint externs: el lloc on vivim, l'escola on van, els amics que tenen, l'ascendència genètica d'avantpassats que no hem conegut mai, dels jocs amb què juguen.

I també són allò que diem d'ells.

A vegades m'esgarrifo quan veig pares o mares parlant entre ells sobre els seus fills, que estan al davant. Aparentment no els estan escoltant, perquè juguen o estan distrets, però segur que els senten. Quan els nens noten que estan parlant d'ells, paren l'orella. Senten els seus pares opinar d'ells. I això és més important que el que puguin dir-los directament, perquè pensen que és cert, ja que és el que projecten a fora. I no sempre en parlen bé. A vegades diuen: "És tossut com una mula, no sé què haig de fer amb aquesta criatura. Ni hi ha manera que es comporti!"

Educar és una qüestió de tacte?

Totalment. Quan els fills hi són i quan no hi són, hem de tenir en compte com els estimem i moderar el nostre discurs.

Si el que dius del teu fill és que és un gandul, encara ho serà més?

Les etiquetes ens condicionen. Quan et diuen que ets un gandul, el més normal és que et comportis com un gandul. Perquè si és això el que diuen de tu i, per tant és el que esperen que facis, ho acabaràs fent. No hem d'etiquetar el nen, sinó la conducta. Perquè quan un nen té una conducta de gandul, també l'hi hem de dir. Ho hem de poder reorientar. Però qualificant el fet. Li podem dir: "Escolta, això que has fet és cosa de la mandra. Crec que t'hi hauries d'esforçar més. Si et fa mandra fer això bé, després no obtindràs tal resultat". Però una cosa és que sigui cosa de la mandra, i una altra que siguis un gandul. Igual que no hem de dir a un nen que és un egoista, sinó que allò que ha fet és un acte egoista.

I de la mateixa manera tampoc se li podria dir que és el millor.

Tampoc. Què importa ser millor que la resta? Això com a molt s'ha de tenir present a les competicions esportives. El que importa és ser millor que el que tu eres fa una estona. El que sí que li podem dir és: "Cada vegada ho fas més bé. Fixa't, com més temps passa i més t'hi dediques, més bons resultats obtens". Ens hem de centrar en el procés que fa l'infant respecte a ell mateix, i accentuar les coses bones que fa per avançar. Esforçar-se, persistir, superar les dificultats, buscar recursos. O fins i tot: "Veig que de moment no te'n surts, però com que t'hi esforces d'aquesta manera, probablement algun dia ho aconseguiràs".

Què n'hem d'esperar?

Que evolucioni. Que passi d'on està a un lloc una mica millor. El que sí que hem d'esperar és que posi en marxa les actituds. I nosaltres impulsar-les tant com puguem.

A vegades amb l'afany de sobreprotegir, substituïm el que els tocava fer. Els hi prenem una mica la vida.

Els pares no hem de fer per als nostres fills allò que poden fer ells, encara que això comporti més temps. A vegades els facilitem massa les coses, els traiem les pedres del seu camí.

I què n'hem de fer, de les pedres?

S'han de quedar allà on són. A vegades arribem a l'extrem de no només treure'n les pedres, sinó que escombrem el seu camí de terra. A vegades els pares també hem de posar alguna pedra al camí dels nostres fills. No està malament que hagin de superar dificultats, perquè normalment són les pròpies de la seva edat. Hem de pensar que quan facin camí pel seu compte serà pedregós. Per tant, està bé que s'hagin acostumat a caminar per camins que no siguin tan planers.

És que si la primera pedra te la trobes quan tens vint anys, pot ser un drama.

Sí. Per responsabilitat i per generositat, el que ens toca als pares no sempre és facilitar les coses, sinó mantenir-ne la complexitat o fins i tot complicar-la. Això no és un acte d'egoisme, sinó de generositat en educació.

La feina dels pares també és posar-ho difícil?

Plantejar petits reptes que hagin de superar. Donar suport als seus projectes, però sense facilitar-los els recursos al 100%. Si un nen ha de fer una cabanya i resulta que no troba cordill, en

comptes de donar-li directament, sempre li pots dir: "Se t'ha acudit a qui li podries preguntar? Potser els de l'hort en tenen". I que hi vagi i ho pregunti. Acostumem-los que puguin prendre decisions i fer-les realitat.

Si veus que pots arribar aquí i després allà, també és un impuls per a la teva autoestima.

Quan un nen aconsegueix alguna cosa, valorem-ho. I subratllem quines actituds constructives ha hagut de posar en joc per assolir l'objectiu. Li podem dir: "Això no era fàcil i ho has aconseguit. Has hagut de tenir molta paciència, enhorabona".

Parlant de com valorem els infants, en un examen el 8 d'algú pot equivaldre al 4 d'un altre.

Les notes tenen un greu problema: un nen estudia per aconseguir un resultat numèric, per treure la millor nota, i no pel sentit d'aprendre. Hi ha molts nens que aprenen sense notes ni exàmens, i aprenen molt. Això es podria repensar.

Què ens cal recuperar com a pares?

Una mica de frescor. Tampoc ens podem preocupar tant per cada passa que fan o deixen de fer els fills. Hem de pensar que mentre la nostra mirada sigui atenta, ells també han de tenir el seu espai.

Seria permetre que els nens s'equivoquin.

Sí i que perdin el temps. I que s'avorreixin. Els pares d'avui dia quan els fills ens diuen "m'estic avorrint", correm a buscar una solució. I no cal. Un nen està molt bé que s'avorreixi, perquè és llavors quan neix la creativitat. Quan comences a buscar recursos? Quan no els tens. Quan no tens res a fer és quan busques pel teu compte la manera de distreure't. Ara els omplim tant el temps d'activitats i de jocs que al final deixar que s'avorreixin sembla un error.

Cada vegada vivim en un món més immediat.

Això també ho comporta l'apartat digital. Quan algú vol una cosa, l'obté de seguida. I per segons quins objectius de la vida, has de fer un procés llarg i uns esforços continuats. I t'has d'acostumar a acceptar la frustració abans que arribi el resultat. Hem de donar ocasions als nostres fills perquè aprenguin què vol dir la frustració, l'esforç. Perquè qualsevol objectiu que es plantegin a la vida que sigui valuós requerirà això. Començant pel que és més senzill: pelar una poma. Això implica haver-se d'esforçar mentre no te'n surts, i de petit pot ser molt empipador. Pelar una poma implica deixar-ne unes quantes a mig pelar perquè perds la paciència. És més fàcil pelar-los la poma i no sentir-los rondinar.

O és més fàcil donar-los el mòbil mentre dinen abans d'estar parlant amb ells.

Exacte. Un nen que s'avorreix és una llauna per als pares. I abans que això passi, com que tens el recurs de "té, nen, distreu-te", li dones el mòbil.

Reivindicaries l'alegria de viure?

Sí. L'alegria en el sentit de no amoïnar-nos tant per com es queixen els infants.

I no estar al seu servei 24 hores?

Una xerrada que faig es diu "Educar-los sense servir-los", perquè sovint estem molt al seu servei. Per què hem tingut els fills? Per gaudir-ne. Quan tota l'energia i temps que els dediquem estan destinats a la cura, no en gaudim. Hem de trobar un temps per això, però també un altre per gaudir junts: jugant, o fins i tot per fer la nostra sense ells.

La Maria Jesús Comellas

(<http://www.catorze.cat/noticia/5544/maria/jesus/comellas/no/preguntem/nens/pensen>) diu que els pares, si els ve de gust, han de poder anar a sopar junts i sols, sense cap mena de remordiment pel fill que es queda a casa.

Hi ha alguns pares que fan exactament el contrari. Si el nen diu que no vol que vagin a un lloc, els pares no hi van.

I el poder, a vegades, el tenen els fills de sis anys.

Jo em pregunto com seran les relacions que tindran aquests nens en el futur, si estan tan acostumats a fer la seva i que el seu voltant es mogui al seu servei. Què en pot resultar de tot això? L'autoritat és un tema molt important. Ens agradi més o menys, com a pares hem de donar ordres, perquè en un determinat moment hi ha una cosa que s'ha de fer d'una manera ics o perquè el nostre fill està molestant algú o està en risc. Ara, també és veritat que com menys ordres donem, millor. Primer, perquè quan algú està donant sempre ordres l'altre ja no els dona valor.

I tampoc agrada que et manin sempre.

Exacte. A ningú li agrada que el manin sempre, ni als grans ni als petits. Per tant, com menys ordres donem, les poques que donem seran més valuoses. Però a més a més, hem de mirar de donar-ne menys perquè s'han d'acostumar a ser persones lliures, i les ordres eduquen en l'obediència. Si volem educar per la llibertat, ho hem de fer des de la llibertat. Les ordres s'han de fer complir.

És una feina doble: el nen l'ha de complir, però els pares també han de fer que es compleixi.

Sí, perquè si algú dona una ordre i no és capaç de fer-la complir, on queda la seva autoritat? Està per terra. Quan donem un ordre hem d'estar segurs que es podrà complir.

També deu ser bo veure que els pares dubten i a vegades s'equivoquen.

Sí, i que ho puguin reconèixer: "Mira, m'he equivocat en allò que he fet abans". Perquè només si nosaltres diem que ens hem equivocat, els oferim un model que poden reproduir. No serveix de res dir que quan t'equivoques ho has de reconèixer i t'has de disculpar, si no ho fas. Ara bé, mirem de pensar les coses abans de fer-les per no equivocar-nos massa vegades que això ens passa quan actuem impulsivament. Perquè després els nens diuen: "Després te'n penediràs i m'hauràs de demanar disculpes". Per això va bé abans d'actuar parar, respirar fondo i decidir què fer.

Al final deus veure que a la vida els manuals serveixen ben poc.

Sí, és important que els nens s'enfrontin a les seves dificultats. I que vagin veient que no tot és senzill. Que no sempre hi som. Els pares som molt autoexigents, ho volem fer molt bé i estem molt amoïnats. Però també hi ha l'extrem dels qui encara s'hi fixen menys del que s'hi haurien de fixar. Soc optimista en temes d'educació. Les famílies cada vegada s'esforcen més i busquen maneres per acompanyar millor els nens. Els manuals a vegades desconcerten. Ens cal escoltar-nos i en funció de com som, de l'experiència que hem viscut, intuir què hem de fer. A vegades hi ha coses que les sabem i que no les recordem.

Els pares s'haurien de valorar més a ells mateixos?

I tant. El fet de preocupar-nos pel que els passa als nostres fills ja és indicatiu del bon fer. Perquè si no, ja no ens les fariem, aquestes preguntes. Relaxar-nos i saber riure de quan ens

equivocuem també és sa. Treure ferro d'allò que no és tan important.

També deus haver après molt com a mare.

I tant. Amb els meus fills també cridava alguna vegada. Com que vaig pensar que això no ho volia, vaig buscar altres camins, que es poden aprendre. I és per això que vaig escriure *Educar sense cridar*. Si no cridem, donem un exemple millor i vivim més tranquils.

Quants en tens?

Dos. Un noi i una noia de 19 i de 20 anys. I a vegades penso que a l'edat del meu fill gran jo el vaig tenir a ell. No me l'imagino pas tenint fills amb la seva circumstància. La meua mare es va morir quan jo tenia dos anys i el meu pare quan en tenia 18. De petita vaig estar molt sola perquè no tenia mare. Estava amb les dues àvies i no era fàcil. Amb una m'avenia molt, amb l'altra no. D'una vaig aprendre el que volia fer, de l'altra el que volia evitar. Per tant, ho trobo positiu. Hi ha una frase que m'agrada molt que diu: "No és bo patir, però és bo haver patit". I crec que el que vaig patir també em va ajudar.

Hi ha circumstàncies de la vida que no les tries i et fan més fort. Tu ho ets.

Bé, també tinc els meus moments. Però estic tranquil·la amb mi mateixa i amb l'entorn que tinc. I penso que tot el que era molt negatiu m'ha acabat servint. Per tant, malgrat tot, estic contenta amb les circumstàncies que he tingut. És important veure què t'ha aportat la dificultat que has viscut i saber-te reconciliar amb la vida. Això és important per a la pau interior. Quan es va morir el meu pare vaig dir a les meves amigues: "M'ha passat el pitjor que em podia passar". Perquè si el dia abans m'haguessin preguntat què és el pitjor que et podria passar, hauria estat això. Vaig haver de fer un munt de coses que no m'hauria imaginat mai que faria. Això va ser una gran desgràcia? Sí. Però potser sense això no seria la persona que soc.

Conversa patrocinada pel celler **Més Que Paraules** (<http://mesqueparaules.cat/>)

(<http://mesqueparaules.cat/>)